

DE BONUS BIJ AANDEELEN ZONDER NOMINALE WAARDE VOOR DE INKOMSTENBELASTING

Het zal velen — belangstellenden zoowel als belanghebbenden — genoegen gedaan hebben in no. 3366 van Vrijdag 9 Mei 1930 van het Financieel Weekblad van den Fondsenhandel, een beschouwing te hebben ontmoet omtrent stock-dividenden voor de inkomstenbelasting. Deze beschouwing tracht een oplossing te vinden voor de vraag: welk bedrag moet als inkomen worden opgegeven voor de inkomstenbelasting voor een in aandelen ontvangen dividend (bonus of stock-dividend) op een aandeel zonder nominale waarde.

Voor de ontvangst van een bonus op een aandeel met nominale waarde is de kwestie geregeld in art. 6 van de wet op de inkomstenbelasting. Men moet dan aangeven de nominale waarde, behoudens bijzondere omstandigheden. Deze bijzondere omstandigheden hebben veel stof opgeworpen en er is alle reden voor, aan te nemen, dat de Hoge Raad in zijn jongste arrest, deze materie betreffend, nog niet aan het eind is van de jurisprudentie, die bezig is, zich op dit punt te ontwikkelen.

Over deze „bijzondere omstandigheden” wil ik het hier niet hebben. Ik wil aannemen, dat ze zich niet voordoen, dat dus het bonus-aandeel tot zijn volle nominale waarde belast is.

Het boven aangehaald artikel erkent, dat dit bij aandelen zonder nominale waarde een moeilijkheid oplevert, die echter noodeloos zou worden opgeblazen. Ik meen, dat hier van noodeloos opblazen geen sprake is. Integendeel, ik meen, dat ook na de bovengenoemde beschouwing de kwestie vrijwel onoplosbaar blijft. Dit wil ik hieronder nader bespreken.

Het verschil tusschen aandelen met en zonder nominale waarde bestaat hierin, dat de betrokken N.V. in het eerste geval zorgvuldig afzonderlijk boekt eenzijdig het door de aandeelhouders gestorte kapitaal op een kapitaalrekening, anderzijds de door de N.V. uit hare winsten aan dat kapitaal toegevoegde bedrag op één of meer reserverekeningen. In het tweede geval worden de reserves niet van het kapitaal gescheiden gehouden, maar deze alle te zamen op één rekening geboekt, die dan het totaal-vermogen der N.V. voorstelt.

Nu wil ik de bonuskwestie benaderen van een andere zijde, dan het bovengenoemd artikel, door namelijk eerst te bespreken de bonus, uit de reserves uitgekeerd, om dan daarna te komen tot het geval, wat in dat artikel behandeld wordt: de bonus uit de winst van het laatste jaar uitgekeerd.

Wat geschiedt, indien een N.V. een bonus uit de reserves uitkeert? In tweeën gesplitst zou men kunnen zeggen; van de reserves wordt een deel in contanten uitgekeerd, terwijl tot een even groot bedrag aandelen *à pari* worden uitgegeven¹⁾. Te zamen gevat kan men zeggen: de N.V. emitteert aandelen, waarop zij zelve de storting doet ten behoeve harer aandeelhouders. Men kan ook zeggen: te voren had ieder houder van een aandeel van *f* 1.000,— in een N.V. met een geplaatst kapitaal van *f* 1.000.000,— één papier, dat aangaf een participatie van $\frac{1}{1000}$ in het vermogen der N.V.; na een bonus 1 op 1 heeft hij twee papieren, die te zamen precies hetzelfde aangeven.

Zóó gezien is eigenlijk de uitgifte van een bonus al bijster onbetekenend. Echter niet van fiscaal standpunt! We hebben nu eenmaal voor de naamloze vennootschappen een belasting op uitkeering van winst, niet op behaalde winst. Vandaar dat de fiscus angstvallig toeziet, of ook van de niet-uitgekeerde winsten (reserves) iets ten bate van aandeelhouders wordt besteed. Dit is het geval, zoodra deze reserves geheel of ten deele

worden aangewend voor storting op uitgegeven (bonus-) aandelen. De boeking bij de N.V. is, bij een emissie 1 op 1 en een aandelenkapitaal vóór de emissie van *f* 1.000.000,—:

Reserves	<i>f</i> 1.000.000,—
aan Aandelenkapitaal	1.000.000.—

Van de reserves wordt *f* 1.000.000,— aangewend ten bate der aandeelhouders, van de opgespaarde winst wordt derhalve *f* 1.000.000,— als uitgekeerd beschouwd en dus belast.

Voor den fiscus is dus van de grootste betekenis het streng gescheiden houden van het gestorte kapitaal¹⁾, dat zonder eenige belastingheffing tot de aandeelhouders kan terugkeeren en het uit de winsten opgespaarde kapitaal, dat bij uitbetaling aan of aanwending ten bate van aandeelhouders belast moet worden. In het bovengegeven voorbeeld wordt nu na de emissie ook het miljoen aan bonus-aandelen beschouwd als gestort kapitaal, wat in 't vervolg vrij tot de aandeelhouders kan terugkeeren. Bij liquidatie zal dan ook slechts belast worden, wat boven twee miljoen aan aandeelhouders zal worden uitgekeerd. Het moment der „storting ten behoeve van aandeelhouders” was het moment der belastingheffing, der „uitkeering van de reserve”. Had men de reserve rustig laten staan, dus niet in bonusaandelen uitgekeerd, het gestorte kapitaal ware één miljoen gebleven en bij liquidatie zou het aan aandeelhouders boven één miljoen uitgekeerde belastbaar zijn.

Het verschil dus, dat de N.V. met aandelen zonder nominale waarde verdoezelt, n.l. dat tusschen het door aandeelhouders gestorte kapitaal, wat vrij aan hen kan terugkeeren, en de ingehouden winst (reserve), die slechts aan hen kan toekomen dóór de belastingzeef, is voor den Nederlandschen fiscus juist van allesbeheerschende betekenis. Dit zou niet het geval zijn, zoo van de N.V. ook hier te lande een belasting naar de gemaakte winst werd geheven. Dan toch zou iedere winst, direct bij het constateeren over het boekjaar, waarin ze is gemaakt, belast worden. Al wat van die winst dan aan de creditzijde der balans verscheen in den vorm van reserves, onverdeelde winst, of welken anderen naam ook, kon door de aandeelhouders op elk gewenscht tijdstip vrijelijk, d.i. zonder eenige belastingheffing, opgenomen worden. Het verschilde dan in dat opzicht in het geheel niet van het gestorte kapitaal en kon gevoeglijk, zooals bij aandelen zonder nominale waarde geschiedt, daarmee op één rekening worden samengevat.

Wat boekt nu de N.V. met aandelen zonder nominale waarde bij een bonus uit de reserve? Niets! Immers, er heeft een *interne* omwisseling plaats in het bedrag, dat aan de creditzijde der balans de som van gestort en opgespaard kapitaal weergeeft. Een deel van deze massa wordt nu als gestort beschouwd, terwijl het voorheen reserve was. Welk deel? Dat is onbekend. Voor de N.V. is het ook van geen belang. Zij bekommerd zich zóó weinig om dit verschil, dat men eigenlijk evenmoed kan zeggen: er heeft heelemaal geen omwisseling plaats tusschen gestort kapitaal en reserve: de N.V. geeft eenvoudig twee papiertjes voor de storting, waarvoor zij oorspronkelijk één papiertje heeft afgegeven.

Ziet men nu in, dat het feitelijk onmogelijk wordt, hier belasting te gaan heffen volgens Nederlandsch fiscaal recht, zonder te gaan uitpluizen welk deel der massa *gestort* kapitaal en welk deel *reserve* is? M.a.w., dat men er alleen maar komt door bij de N.V. met aandelen zonder nominale waarde het karakter als zoodanig dier aandelen te negeren en ze om te scheppen tot aandelen, waarvan men een nominale waarde gaat berekenen.

¹⁾ Om de kwestie niet te ingewikkeld te maken laat ik een emissie boven *pari* buiten beschouwing.

¹⁾ Ook het bij een emissie behaalde agio is gestort kapitaal. Vandaar dat een N.V. onvoorzichtig handelt door het met andere (winst-) reserves te vermengen, ja er zelfs bepaalde uitgaven uit te bestrijden!

Maar is men er dan? M.i. nog niet. Want heeft de N.V. wel ooit beweerd in het voorbeeld 1 op 1, een deel harer reserves, precies gelijk aan de oorspronkelijke storting, uit te keeren? Welneen! Zij kan met evenveel recht zeggen, voor de oorspronkelijke storting thans twee bewijzen uit te geven en de reserves onaangeroerd te laten. En de fiscus kan even goed beweren, dat de N.V. met die emissie een veel grooter deel van haar reserves, ja al haar reserves uitkeert. Kunnen de uitgegeven aandelen, waarop geen bedrag vermeld staat, niet heel wel *alle* reserves omvatten: betrekking hebben op de gehele vermogensrekening der N.V.? Ja, is het *uitgeven* van een tweede papier hiertoe zelfs wel noodig? Zou er geen grond zijn voor de bewering, dat bij *iedere* reserveering, die een N.V. met aandelen zonder nominale waarde verriicht (ook zonder eenige emissie) er een winstuitkeering aan aandeelhouders geschiedt, omdat iemand, die eerst $f \times$ aan aandelen in die N.V. bezit, nu $f \times + y$ erin bezit, onafhankelijk van het aantal papiertjes, dat dient ter demonstratie daarvan?

Onze uitdeelingsbelasting is met het systeem van aandelen zonder nominale waarde eenvoudig onvereinigbaar. M.i. zijn er slechts twee mogelijkheden om de moeilijkheid op te lossen, als men dit fraaie woord wil gebruiken voor een wanhoopsdaad. Dat is: alles of niets.

Alles, d.w.z. dat men elke reserveering, die dus bij het systeem van aandelen zonder nominale waarde op de kapitaalrekening wordt geboekt, beschouwt als deel uit te maken van hetgeen de aandeelhouders belastingvrij uit de N.V. kunnen trekken en dus ook direct belast. Bij liquidatie competeert alles den aandeelhouders, zoodat dan geen belasting kan worden geheven, terwijl ook tusschentijds belastingvrij bedragen uit het kapitaal-amalgama kunnen worden uitgekeerd. Het is duidelijk, dat het vermenigvuldigen van het aantal papiertjes hier geen rol speelt.

Ofwel niets, d.w.z. men beschouwt al wat op de massarekening bijgeboekt wordt als reserve. De afgegeven papieren, oorspronkelijk of later, dienen slechts als bewijs voor de oorspronkelijke storting, welk bewijs men, ten gerieve van den aandeelhouder, later parcellleert. Bij liquidatie wordt dan belasting geheven over het *geheele* surplus, dat de gecombineerde rekening vertoont boven het totaal der verrichte stortingen.

In de amalgama-rekening te gaan pluizen lijkt mij, afgescheiden van practische bezwaren, niet te verdedigen. Tenzij men redeneeren wil: we zitten nu eenmaal met onze uitdeelingsbelasting, we *onderstellen* nu, dat een N.V. met aandelen zonder nominale waarde met een bonus *bedoelt* dezelfde geste te stellen, als haar zuster, die aandelen met nominale waarde heeft. In dat geval is een reconstructie der N.V. met aandelen zonder nominale waarde tot een met aandelen met nominale waarde onvermijdelijk. We verkrachten dan het karakter van de eerstgenoemde N.V. ter wille van ons, op de tweede N.V. ingesteld belastingstelsel.

Geven we nu eens acht op de kwestie, die vooral behandeld werd in het meergenoemde artikel in het Finantieel Weekblad. Daar werd bijzonder gelet op het geval, dat de bonus (dan meer speciaal stock-dividend genoemd) uit de winst van het loopende jaar wordt uitgekeerd. De daar aanbevolen methode was: let dan op hetgeen van de winst gereserveerd wordt. Dit geeft de totaalwaarde van de bonus aan.

Aan deze redeneering ligt blijkbaar de volgende ratio ten grondslag. De N.V. overweegt uitkeering van dividend zonder onttrekking van contanten. Zij zal dus, in tweeën gedacht, de volgende handelingen stellen: een dividend uitkeeren en dit dividend onmiddellijk gebruiken voor storting op nieuw uit te geven aandelen, welke zij boekt op haar befaamde amalgama-rekening:

Winst $f \times$
aan Vermogen $f \times$

Dit brengt den schrijver van meergenoemd artikel tot de conclusie: let op, welk bedrag aan het kapitaal (de vermogensrekening) wordt toegevoegd, en ge hebt het totaalbedrag der emissie.

Deze redeneering miskent echter twee feiten. Vooreerst, dat ook gewone reserveeringen zouden kunnen voorkomen, d.w.z. reserveeringen, die men toch zou hebben gedaan, onafhankelijk van de uitkeering van het stock-dividend. Hetgeen dan uit de winst naar de vermogensrekening wordt overgebracht is *meer* aan het in aandelen uitgekeerde dividend. Vervolgens ook, dat men met de bonus kan beoogd hebben, niet slechts uitkeering van de *winst* in aandelen, maar ook van een deel der (niet afzonderlijk zichtbare) reserves. Hetgeen dan uit de winst naar de vermogensrekening wordt overgebracht is minder dan het in aandelen uitgekeerde dividend.

Aan deze wijze van berekening ligt dus ten grondslag de m.i. vrij willekeurige gedachte: dat de reserveering en het stock-dividend elkaar dekken. Dat behoeft bij een N.V. met aandelen met nominale waarde niet het geval te zijn (de reserveering kan grooter zijn, kan echter ook kleiner zijn, wanneer de storting op aandelen gedeeltelijk uit bestaande reserves geschiedt), dat behoeft evenmin het geval te zijn bij een N.V. met aandelen zonder nominale waarde.

Ook zelfs voor dit geval acht ik dus de oplossing, gegeven door het Finantieel Weekblad, niet afdoende.

Alles bijeen geloof ik, dat ik niet te somber was, toen ik in den aanhef zeide, hier over een vrijwel onoplosbare kwestie te spreken.

J. P. CROIN

LASTIGE GEVALLEN

De bedoeling van deze rubriek is gelegenheid te bieden lastige gevallen, die zich in de praktijk den accountant in zijn beroep voordoen of kunnen voordoen, — lastig, omdat er een onoplosbare tegenstrijdigheid tusschen theorie en praktijk schijnt te bestaan — hier ter sprake te brengen, resp. ter oplossing aan den lezer voor te leggen. De Redactie doet een voortdurend beroep op allen, die op zulke „gevallen” stuiten, om ze te formuleeren en bij den Secretaris in te zenden.

Oplossing Lastig geval No. VII inzake de ondergekapitaliseerde obligatie

Ingezonden door den heer A. M. van Rietschoten, Amsterdam

Zeër zeker moet de accountant de balans niet teekenen, wanneer in de passief-zijde de 8 % Obligaties met f 20.000.000.— voorkomen. Bij die opstelling toch wordt de indruk gewekt, dat de 8 % Obligaties een vasten rentelast van f 1.600.000.— met zich brengen, hetgeen niet het geval is.

De accountant geeft onderstaande verklaring boven zijne handteekening:

„Bovenstaande balans is door mij nagezien en aceoord bevonden. Ter toelichting op de passiva diene, dat de 8 % winst-deelende obligaties, welke met f 5.000.000.— zijn opgenomen, bij tusschentijdsche aflossing en bij liquidatie der vennootschap vóór den vervaltijd dezer obligaties met minstens 400 % moeten worden voldaan, waarvoor dan dus minstens een bedrag van f 20.000.000.— benodigd zal zijn.”

De redactie van een dergelijke verklaring wordt natuurlijk door de astronomische moeilijkheden wat uitgebreider dan wel gewenscht zou zijn, maar het geval ligt nu eenmaal niet anders.